

A gépi humuszosítás, majd kézi nyésés után egy Ny-K irányú, U-metszetű, keskeny (33–46 cm szélességű) árkot sikerült dokumentálnunk, majd feltárnunk. Az árok első szakaszát 32,40 m-en keresztül, a második szakaszát pedig 1,90 m hosszúságban tudtuk követni az 1100 m² alapterületű felületünkön. A kis mennyiségű leletanyagot eredményező ásatás legfontosabb eredménye az a feltevés, hogy ez a vízvezető árok a falu belső területének É-i határa lehetett.

A leletek a mosonmagyaróvári Hansági Múzeumba kerültek.

ASZT ÁGNES

123. Hejőpapi, Darvas-föld

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B

A fenti terület helyszíni régészeti szemléit 2002. július 23. és 31. napján végeztük. Az itt tervezett bányaterület felszínét egy hajdani Hejő-meder K-i és Ny-i félre osztja. A K-i területen elsősorban kavics, míg a Ny-in homok található a felszínen. A kutatott terület részben tarló, részben tők- és dinnyeföld, valamint elhagyott bányagödör. A vizsgált területen végzett helyszíni szemlének során egy régészeti lelőhelyet határoztunk meg, amit korábbi terepbejárásai során már S. Koós Judit és dr. Hellebrandt Magdolna is megtaláltak. Jelen helyszíni szemléink során e lelőhely kiterjedését pontosítottuk. A régészeti lelőhely a tervezett bányatelek Ny-i oldalán található. A bányaterületet elvágó egykori Hejő-medertől Ny-ra kisebb, egy-két méterrel a környezete felé emelkedő domb található. Ezen a dombon mintegy 300×300 m-es területet magába foglaló, ovális kiterjedésű foltban, bronzkori kerámiatöredékek találhatók a felszínen. A helyszíni szemlének nehezítette, hogy az érintett területet dinnye, illetve tarló fedte, de az itt talált közepes felszíni leletsűrűséget mutató régészeti lelőhely ennek ellenére is meghatározható volt, kiterjedése 7 ha.

PUSZTAI TAMÁS

124. Hencida, Erdő-alja

(Hajdú-Bihar megye) U

A debreceni Déri Múzeum 2002-ben megbízást kapott a MOL Rt-től a Mezőpeterd, Gyűjtőállomás – Kismarja, Nyugat 1. és Kismarja, Nyugat 2. gáztermelő kutak közötti gázvezeték nyomvonalának régészeti állapotfelmérésére. A 2002. március 23. és április 13. közötti terepbejárás során 19 lelőhelyet azonosítottunk a nyomvonalon, amely közül 6 lelőhely bizonyult igen intenzívnek. Ezeket a helyeket 2002. július 1. és augusztus 31. között megelőző ásatást folytattunk.

A terepbejáráskor 9. számot nyert lelőhely egy magasparton feküdt, amelyet természetes medrek és mélyedések vettek körül. A feltárás során egy középső neolitikus (esztári csoport) telep nyomait sikerült azonosítani a 600 m²-nyi területen. Az ásatás leletanyagban szegénynek bizonyult, azonban a telepi jelenségek

(három ház cölöplyukai és egy kút) összefüggéseinek tekintetében sok új információ került a birtokunkba.

M. NEPPER IBOLYA – SZILÁGYI KRISZTIÁN ANTAL

125. Hernádkak, Nagypart

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) V

A Gesztely és Hernádkak között vezető 37-es autót D-i részéből a rézsűből lefaragtak útszélesítés miatt. Három objektumot tártunk fel, amelyeknek kitöltése barna, illetve hamus-paticsos; cserepeket, kagylótöredékeket, őrlőkődarabokat és állatcsontokat tartalmazott. Az objektumok szélessége 60 cm, mélysége 40, 59 cm és 70 cm volt a metszetfalban. A telep vaskori.

B. HELLEBRANDT MAGDOLNA

126. Homokmég, Székes

(Bács-Kiskun megye) Sza, Á

2002. november 7–10. között régészeti feltárást végeztünk a lelőhelyen, ahol 1996–2000 között 296 objektumot, egy késő bronzkori, szarmata és Árpád-kori településrészletet, valamint egy 10–11. századi köznépi temetőt kutattunk meg. E temető mintegy 210 sírja került napvilágra. A korábbi ásatások során teljesen feltártuk a temetőt, csupán a sírmező É-i szélén maradt egy feltáratlan kisebb terület. A 2002. évi feltárás célja a temető É-i szélének biztos lokalizálása volt, egyéb régészeti korú telepobjektumok dokumentálása mellett.

Az ez évi ásatáson egy 10–11. századi, melléklet nélküli sírt bontottunk ki, ami a temető korábbi sírjaitól kissé távolabb, 6–7 m-re É-ra terült el. Ezzel biztosan megtaláltuk a sírmező É-i szélét. A temető ezzel teljesen feltártnak mondható. Ezenkívül 14, nagyon kevés leletanyagot tartalmazó, nagyrészt valószínűleg szarmata kori telepobjektumot, gödröket, NyDNy–KÉK-i irányú árokszakaszokat tártunk fel. Az utóbbiak az 1996. évi feltárás É-i végében levő árokrészlet folytatásai.

Munkatársak: Molnár István régész, Barta Gábor, Dobosi Csaba technikusok.

GALLINA ZSOLT

127. Hosszúpályi, Homokbánya

(Hajdú-Bihar megye) B, Sza, LT, Á, Ú

A leletmentés közel 4000 m²-es területen 2002. március 11.–április 4. között zajlott. A lelőhely Hosszúpályi község Ny-i szélén található homokdomb, a Halom utca végén. A homokdomb a Nyírség D-i peremén található, gyakorlatilag az utolsó homokvonulat egyik tagja, ettől D-re már a vizenyős, mélyebben fekvő öntéstalajú Sárrét következik. A leletmentés során összesen 39 objektumot tártunk fel, melyekhez 82 stratigráfiai számot rendeltünk.

A homokdombot homokbányaként használták az elmúlt másfél évtized folyamán, aminek eredményeként

a lelőhely egy része megsemmisült, illetve fokozatosan pusztul ma is. A dombon keresztül vágott út K-i oldala kb. 3,5 m-rel magasabb, mint a részben már elplanírozott, bolygatott Ny-i oldal. A Ny-i oldalon törekedtünk a teljes leletmentésre. Ezen az alacsonyabb Ny-i részen (1. felület) az egyébként sokkal gyéresebb lelőhely egy részét a korábbi (2001) tereprendezések során már bolygatták. A még érintetlen objektumok feltárását tudtuk elvégezni. Itt késő Árpád-kori (13. század), vaskori kelta településrészlet objektumait tártuk fel.

A kelta telep részeként egy téglalap alakú, félig földbe mélyített, cölöpszerkezetű házat (8. obj.) tártunk fel. A házat elhagyták, és lassan természetes úton feltöltődött.

Kibontottunk egy ovális gödröt (3. obj.) egyik részében kerek lemélyüléssel. A kerek rész tele volt faszénnel és korommal, valamint a gödör alján és oldalán is vörösrre volt égve a homok. Ez alapján égetésre használhatták ezt az objektumot.

Az Árpád-kori ház környékén további 5 kelta gödröt (16., 17., 18., 19., 20. sz. objektumok) tártunk fel.

Az Árpád-kori objektumok között a legfontosabb egy félig földbe mélyített, cölöpszerkezetes ház kemencével (35. obj.). A kemencének mintegy 20–25 cm magasságban megmaradt a fala. A fal tapasztásában egy vaszőget is találtunk. A kemence platniján 3–4 db téglafredéke feküdt. A platni elbontása alatt egy újabb platnit találtunk, a két platni között egy sárga agyagréteg húzódtott. Az alsó platni az É-i oldalon megsérült, ezért vált szükségessé annak megújítása. Az alsó platni alatt edénytöredékekből álló alapozás volt. A kemence szája előtt volt annak ovális hamusgödre. A ház ÉK-i részében találtunk egy ovális, teknőszerű pontot.

A házat metszette egy lekerekített téglalap alakú gödör, melyből ennek ellenére szinte kizárólag kelta kerámia került elő.

Feltártunk még egy szabadtéri kemencét (7 obj.) is, melynek szintén kerámiaalapozása volt a padló alatt. A kemence körül volt a munkagödre, melyben szintén találtunk téglafredékeket. A munkagödörre rá volt ásva egy fekete, kormos betöltésű gödör (10. obj.).

A domb K-i, magasabb részén (2. felület) néhány újkori beásás, és egy szarmata sír kivételével kora bronzkori gödröket leletmentettünk. Gazdag kerámiaanyag került elő belőlük, mely alapján a Makó kultúra településéhez tartozó objektumokról beszélhetünk.

A kora bronzkori teleprészlet külön érdekessége, hogy sikerült feltárnunk egy téglalap (?) alakú, cölöpszerkezetű épület (31. objektum) cölöplyukait.

Több cölöplyuk betöltéséből kora bronzkori kerámia került elő.

A 2. felületen a leszakadó falban tártuk fel a 23. objektum számú, DNy-ÉK-i tájolású szarmata kislány sírját. A csontváz rendkívül rossz megtartású volt, gyakorlatilag csak a koponyája maradt meg. A nyakában bőr (?) szíjjal felkötött fél, hurkos végű ezüst nyakpérecet viselt, ezen egy korong alakú bronzcsüngő volt. A

nyak, a derék és a boka tájékán sűrűsödtek a különböző színű és formájú üvegpaszta-, karneol- és kalcedon(?) gyöngyök. A nyaktájékiak nyakék, a deréktájékiak az öv részét képezhették; a boka környékén előkerült gyöngyök pedig a ruha aljára lehettek varrva. A deréktájékon megtaláltuk az övet összefogó vaskarikát. A kislány ruházatának alsó részén, a váz bal oldalán egy zománcberakásos korongfibula (?) maradványát találtuk. A sírgödör lekerekített téglalap alakú volt.

A leletmentés dologi költségeit a Hosszúpályi Önkormányzat fedezte.

Munkatársak: Bálint Marianna, Szabó László, Aranyos Annamária régészek, Rák Dezső fotós és Szilágyi Krisztián régészhallgató.

DANI JÁNOS

128. Hódmezővásárhely, Laktanya

(Csongrád megye) R, Sza

2002. március 11. és május 6. között folytattuk az előző évben elkezdett megelőző feltárást. A lelőhely ezen szakaszán 4050 m²-es felületen összesen 63 rézkori (Tiszapolgári kultúra) és szarmata kori településobjektumot – gödröket, árkokat és cölöplyukakat – tártunk fel.

TÓTH KATALIN

129. Hódmezővásárhely határa

(Csongrád megye) R, B, Sza, A

A 47-es út Hódmezővásárhely és az algyői Tisza-híd közötti szakaszának tervezett szélesítéséhez kapcsolódóan végeztünk megelőző feltárást a település több pontján.

Kishomok, Mérai porta: 2002. augusztus 7. és szeptember 4. között 1725 m²-es felületen őskori és szarmata kori településnyomok – gödrök, árkok, cölöplyukak – kerültek elő.

Kopáncs, Olasz Sándorné tanyája: május 7. és augusztus 6., valamint szeptember 6. és szeptember 27. között a lelőhelyen kb. 3840 m²-es felületet tártunk fel. Egy középső rézkori (bodrogkeresztúri kultúra) és egy késő bronzkori (halomsíros kultúra) település részlete került elő. Feltártunk továbbá egy nagy felületű, középső rézkori járósíntet, valamint 3 kutat, melyek közül egy középső rézkori volt kiemelkedően gazdag leletanyaggal, 2 pedig avar kori.

TÓTH KATALIN

130. Irota, Nagy-erdő, földvár

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) I

2002. május 8-án helyszíni szemlét végeztem Irota községben. A község házeitól nyugatra emelkedő hegy tetején, a község főutcájától 550 m távolságban, a térképen 271,8 m magassággal jelölt nyúlványon egy ovális, hozzávetőlegesen É-D tájolású, 60×40 m alapterületű, árokkal, és az árok külső oldalán sánccal erősített vár helyét találtam. A vár árka és sánca a vár északi, vala-